

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آئین نامه انتظامی رسیدگی به تخلفات صنفی و حرفه ای شاغلین حرفه های پزشکی و وابسته در سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران

کتر جابر قره داغی

دانشیار سازمان پزشکی قانونی

مقدمه:

قانون جدید سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران

شورای عالی نظام پزشکی در راستای آسیب شناسی چالشهای پیش روی جامعه پزشکی و ساماندهی بخشی از مشکلات اعضای سازمان و ارتقاء نظام سلامت کشور در اردیبهشت سال **1380** کمیته ای متشکل از نمایندگان محترم مجلس ششم- اعضای شورای عالی نظام پزشکی - حقوقدانان و تعدادی از اعضای هیأت مدیره شهرستانها را مسئول بازنگری و پیگیری تصویب قانون سازمان نظام پزشکی نمود.

این کمیته پس از بررسی های کارشناسی و نظرخواهی طی **15 ماه** کارشناسی و تشکیل **14 جلسه کمیته اصلی** در **مردادماه 1381** پیش نویس قانون را تقدیم **شورای عالی** نمود که طی دو جلسه **درمهر 1381** مصوب و به عنوان طرح قانونی با امضای **15 نفر** از نمایندگان مجلس ششم تقدیم مجلس شد که پس از شور اول به کمیسیون بهداری ارجاع و نهایتاً در اسفندماه **1381** تصویب و جهت اظهار نظر به شورای نگهبان ارسال شد که با طرح اشکالاتی مجدداً به مجلس ارجاع که نهایتاً در تاریخ **1383/1/25** در صحن علنی مجلس مطرح گردید که بدلیل اختلاف نظر با شورای نگهبان به مجمع تشخیص مصلحت نظام احاله و نهایتاً پس از شش ماه بررسی در کمیته حقوقی و قضایی مجمع در تاریخ **83/8/21** تصویب و در تاریخ **89/9/25** جهت اجرا به ریاست محترم جمهوری ابلاغ گردید.

قانون جدید در 6 فصل و 47 ماده
تنظیم شده است که به ترتیب شامل
موارد زیر است:

* فصل اول = تعریف ، اهداف

ماده 1 - سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران که در این قانون «سازمان» نامیده میشود سازمانی است **مستقل** دارای شخصیت حقوقی که بمنظور تحقق بخشیدن به اهداف و انجام وظایف مقرر در این قانون تشکیل میگردد.

ماده 2- اهداف سازمان عبارتند از:

الف - تلاش در جهت تحقق بخشیدن به ارزش های عالیة اسلامی در کلیه امور پزشکی.

ب- تلاش در جهت پیشبرد و اصلاح امور پزشکی.

ج- مشارکت در جهت ارتقاء سطح دانش پزشکی.

د- حفظ و حمایت از حقوق بیماران.

ه - حفظ و حمایت از حقوق صنفی شاغلان حرف پزشکی.

و - تنظیم روابط شاغلین حرف پزشکی با دستگاههای ذیربط در جهت حسن اجرای موازین و مقررات و قوانین مربوط به امور پزشکی

فصل دوم = وظایف و اختیارات

فصل سوم = شرایط عضویت

فصل چهارم = ارکان

الف - مجمع عمومی

ب - شورای عالی

ج- رئیس کل

د- هیأت مدیره نظام پزشکی شهرستانها

و شورای هماهنگی استانی

فصل پنجم = انتخابات

فصل ششم = هیأت های انتظامی پزشکی

ماده 28- سازمان نظام پزشکی به منظور رسیدگی به تخلفات صنفی و حرفه ای شاغلین حرف پزشکی و وابسته در مرکز دارای هیأت های عالی انتظامی پزشکی و در مراکز استانها دارای هیأت های بدوی و تجدیدنظر و در شهرستانها دارای هیأت های بدوی انتظامی پزشکی خواهد بود که مطابق مواد بعدی این قانون تشکیل میگردند.

ماده 29- درمعیٲ هیأت بدوی
انتظامی، اعضای دادسرا مرکب
از دادستان و تعداد موردنیاز
دادیار به تشخیص شورای عالی
با رأی اعضاء هیات مدیره و حکم
ریاست سازمان انتخاب میشوند.

ماده 30- دادرای انتظامی در موارد ذیل مکلف به شروع رسیدگی است:

الف - شکایت شاکی ذینفع یا سرپرست و یا نمایندگان قانونی بیمار.

ب - اعلام تخلف از مراجع قضایی - اداری.

ج- اعلام تخلف از طرف هیأت مدیره شورای عالی و ریاست سازمان.

د- شکایت وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی.

ه- درمورد تخلفات مشهودی که بنظر اعضاء دادرای و هیات های انتظامی پزشکی رسیده است.

و- ارجاع از طرف هیات بدوی انتظامی پزشکی.

ماده 31- دادسرا پس از وصول شکایت با اقدامات مقتضی اعم از تحقیق از شاکی، ملاحظه مدارک و سوابق مربوطه واستعلام از مطلعین وانجام معاینات و آزمایشات مورد لزوم و جلب نظر کارشناسی، موضوع را مورد رسیدگی قرار خواهد داد. در صورتیکه عقیده به تعقیب داشته باشد پس از جلب موافقت دادستان یا معاون اول کیفرخواست تنظیم و پرونده را جهت رسیدگی به هیات بدوی انتظامی ارسال مینماید.

ماده 32- کیفر خواست باید
مشمول بر مشخصات کامل
متخلف، تاریخ و محل تخلف
و چگونگی آن و دلایل مربوط به
مواد استنادی باشد.

* ماده 33- در صورتیکه دادسرا بعلت عدم وقوع
تخلف یا فقد دلیل نظر به منع تعقیب داشته باشد
و در صورت موافقت دادستان دستور منع تعقیب
صادر و مراتب را باتذکر حق شکایت به شاکی یا
مرجع اعلام تخلف اعلام می نماید. این قرار
ظرف بیست روز از تاریخ ابلاغ به ذینفع در
هیات بدوی انتظامی قابل رسیدگی بوده و
در صورت تشخیص فسخ قرار منع تعقیب، هیات
بدوی انتظامی راساً به موضوع رسیدگی و حکم
مقتضی صادر خواهد کرد.

ماده 34- در صورت اعتراض
هریک از طرفین شکایت به رای
هیأت بدوی انتظامی پرونده جهت
رسیدگی مجدد به هیأت تجدید نظر
استان ارجاع میشود.

ماده 35- هیات های بدوی انتظامی رسیدگی
به تخلفات صنفی و حرفه ای هیات مدیره های
نظام پزشکی که مرجعی است صلاحیتدار با
مسئولیت رسیدگی به تخلفات صنفی و حرفه ای
شاغلین حرف پزشکی و وابسته پزشکی که
از طرف دادرای انتظامی طبق آیین دادرسی
ارجاع میگردد و تعیین مجازات های انتظامی
مناسب برای آنها متشکل از سیزده نفر به
شرح ذیل خواهد بود:

الف - یک نفر قاضی به معرفی ریاست قوه قضائیه.

ب- نماینده پزشکی قانونی

ج - پنج نفر از پزشکان شهرستان مربوطه.

د- یک نفر از دندانپزشکان شهرستان مربوطه.

ه - یک نفر از دکترهای داروساز شهرستان مربوطه.

و- یک نفر از متخصصین علوم آزمایشگاهی و یا دکترای علوم
آزمایشگاهی تشخیص طبی شهرستان مربوطه.

ز- یک نفر از کارشناسان پروانه دار گروه پزشکی یا بالاتر
شهرستان مربوطه.

ح- یک نفر پرستار به پیشنهاد سازمان نظام پرستاری.

ط- یک نفر از بیسانسیه های گروه مامایی و بالاتر شهرستان
مربوطه.

تبصره 3- هریک از هیات های بدوی انتظامی پزشکی شهرستانها علاوه بر این که مسئولیت رسیدگی به تخلفات صنفی و حرفه ای شاغلین حرف پزشکی و وابسته به پزشکی را بر عهده دارند مراجعی هستند صلاحیتدار در امر اعلام نظر کارشناسی و تخصصی به مراجع ذیصلاح قضایی در رابطه با رسیدگی به تخلفات غیر صنفی و غیر حرفه ای و جرائم شاغلین به حرف پزشکی و وابسته پزشکی.

تبصره 4- هریک از هیات های بدوی انتظامی پزشکی میتوانند در امر رسیدگی به تخلفات صنفی و حرفه ای موضوع این ماده نظرات کارشناسی کمیسیونهای تخصصی مشورتی نظام پزشکی شهرستان مربوطه را درخواست نمایند. کمیسیونهای مذکور موظفند حداکثر ظرف مدت پانزده روز نظرات کارشناسی خود را در اختیار هیات های بدوی انتظامی قرار دهند.

تبصره 5- در صورتی که هریک از طرفین
یا نمایندگان قانونی آنان نسبت به نظریه
کارشناسی هیات بدوی ذیربط معترض
باشند دادگاه و دادسرا در صورت لزوم
میتوانند نظریه هیات تجدید نظر انتظامی
پزشکی استان و یا هیات عالی انتظامی
نظام پزشکی را بعنوان مرجع تخصصی
ذیربط استعلام نمایند.

ماده 36- به منظور رسیدگی مجدد به پرونده هایی که پس از صدور رای هیات های بدوی انتظامی مورد اعتراض هریک از طرفین قرارگیرد، هیاتی به نام هیات تجدید نظر انتظامی استان با ترکیب زیر در محل نظام پزشکی شهرستان مرکز استان تشکیل میگردد:

* الف- یک نفر از قضات دادگاه های تجدیدنظر استان با معرفی ریاست قوه قضائیه.

ب - مدیر کل پزشکی قانونی استان مربوطه.

ج- پنج نفر از پزشکان استان مربوطه.

د- یک نفر از دندانپزشکان استان مربوطه.

ه- یک نفر از دکترهای داروساز استان مربوطه.

و- یک نفر از متخصصین علوم آزمایشگاهی یا دکترای حرفه ای علوم آزمایشگاهی استان مربوطه.

ز- یک نفر لیسانس یا بالاتر پروانه دار گروه پزشکی استان مربوطه.

ح- یک نفر از لیسانسیه های مامایی یا بالاتر استان مربوطه.

ط - یک نفر از پرستاران استان مربوطه به پیشنهاد سازمان

نظام پرستاری.

ماده 41- هیات های بدوی انتظامی نظام
پزشکی هر یک از شهرستانها موظفند نظر
مشورتی کارشناسی و تخصصی خود را
نسبت به هریک از پرونده های مربوط به
رسیدگی به اتهام بزه ناشی از حرفه صاحبان
مشاغل پزشکی در اختیار دادگاه ها
و دادرهای شهرستان مربوطه قرار دهند.

تبصره 1- اعلام نظر کارشناسی و تخصصی
مشورתי هیات های بدوی انتظامی نظام
پزشکی هریک از شهرستانها به دادگاه ها
ودادسراهاى ذيربط پيرامون پرونده هاى
مربوط به رسيدگى به اتهام بزه ناشى از
حرفه صاحبان مشاغل پزشكى نبايد بيش از
دوماه از تاريخى كه دادگاهها و دادسراهاى
شهرستان مربوطه درخواست مى نمايند
بگذرد.

تبصره 2- دادگاه ها و دادسراهای جمهوری اسلامی ایران در هر یک از شهرستانها باید حداقل چهل و هشت ساعت قبل از احضار و جلب هر یک از صاحبان مشاغل پزشکی به دادگاه و یا دادسرا به خاطر رسیدگی به اتهام بزه ناشی از حرفه صاحبان مشاغل پزشکی مراتب را به اطلاع هیات بدوی انتظامی نظام پزشکی شهرستان مربوطه برسانند.

آئین نامه انتظامی رسیدگی به
تخلفات صنفی و حرفه ای
شاغلین حرفه های پزشکی و
وابسته در سازمان نظام پزشکی
جمهوری اسلامی ایران

در اجرای ماده 2 و مواد 28 به بعد قانون سازمان نظام
پزشکی مصوب 83/8/21 مجمع تشخیص مصلحت نظام
و به منظور تلاش در راستای پیشبرد و اصلاح امور
پزشکی و حفظ شئون جامعه پزشکی و حمایت از حقوق
صنفی و حرفه ای شاغلین حرفه های پزشکی و همچنین
حفظ و حمایت از حقوق بیماران ، رسیدگی به تخلفات
صنفی و حرفه ای شاغلین حرفه های پزشکی و وابسته
موضوع ماده 4 قانون سازمان نظامی پزشکی
جمهوری اسلامی ایران به شرح مواد آتی در دادرها،
هیاتهای بدوی انتظامی شهرستانها ، هیاتهای تجدید نظر
انتظامی استانها و هیات عالی انتظامی مستقر در
سازمان نظامی پزشکی مرز صورت می گیرد.

فصل اول : تعریف ، شرح وظایف و تخلقات صنّفی و حرفه ای

* قسمت اول: تعریف

ماده 1- حرفه های وابسته به امور پزشکی موضوع ماده 28 قانون سازمان نظامی پزشکی جمهوری اسلامی ایران که از این پس به اختصار قانون نامیده می شود عبارتند از: **فارغ التحصیلان کاردانی ، کارشناسی ، کارشناسی ارشد و بالاتر شاغل در رشته های علوم آزمایشگاهی ، بینایی سنجی ، شنوایی سنجی ، گفتار درمانی ، ایمونولوژی ، بیوتکنولوژی ، رادیولوژی ، بیورادیولوژی ، رادیوتراپی ، پرستاری ، مامایی ، اطاق عمل ، هوشبری ، داروسازی ، تغذیه ، مبارزه با بیماریها ، بهداشت کاری دهان و دندان ، شاخه های مختلف بهداشت ، توانبخشی ، فیزیوتراپی ، بیوشیمی پزشکی ، خدمات اجتماعی و مددکاری ، علوم پایه پزشکی ، روانپزشکی بالینی ، روانشناسی بالینی و کودکان استثنایی ، کایروپراکتیک ، ژنتیک پزشکی و نیز سایر حرفه های وابسته به امور پزشکی که فعالیت آنان نیاز به اخذ مجوز از وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی دارد.**

تبصره: شاغلین حرفه های پزشکی و وابسته موضوع این ماده افرادی هستند که در یکی از مراکز تحقیقاتی، درمانی، آموزشی و بهداشتی اعم از خصوصی، دولتی و تعاونی پزشکی، وابسته به دولت یا خیریه یا حسب مورد، مطب یا دفتر کار اشتغال دارند و از این پس به اختصار "شاغلین حرفه های پزشکی و وابسته" نامیده می شوند.

قسمت دوم : شرح وظایف و تخلفات صنفی و حرفه ای

ماده 2- شاغلین حرفه های پزشکی و وابسته مکلفند بدون توجه به ملیت ، نژاد ، مذهب و موقعیت اجتماعی - سیاسی و اقتصادی بیماران حداکثر تلاش ممکن را در حدود وظایف حرفه ای خود به کار ببرند.

ماده 3- شاغلین حرفه های پزشکی و وابسته باید طبق موازین علمی، شرعی و قانونی با رعایت نظامات دولتی، صنفی و حرفه ای انجام وظیفه کرده و از هر گونه سهل انگاری در انجام وظایف قانونی بپرهیزند.

ماده 4- شاغلین حرفه های
پزشکی و وابسته حق افشای
اسرار و نوع بیماری بیمار،
مگر به موجب قانون را
ندارند.

ماده 5- پزشکان ، دندانپزشکان ،
متخصصان و دکترهای حرفه ای علوم
آزمایشگاهی ، ماماها و کایروپراکTIک ها
موظف به پذیرش آن تعداد بیمار هستند که
بنا به تشخیص سازمان نظامی پزشکی،
حسب مورد، معاینه دقیق و انجام
آزمایشهای آنها در یک زمان مناسب ،
میسر باشد.

ماده 6- انجام امور خلاف شئون
پزشکی توسط شاغلین حرفه های
پزشکی و وابسته ممنوع است و باید
از ارتکاب کارهایی که موجب هتک
حرمت جامعه پزشکی می شود
خودداری کنند.

ماده 7- تحمیل مخارج غیر ضروری به
بیماران ممنوع است.

ماده 8- ایجاد رعب و هراس در بیمار
باتشریح غیر واقعی وخامت بیماری یا وخیم
جلوه دادن بیماری ممنوع است و پزشک
می تواند به نحو مقتضی بیمار و بستگان را
در جریان خطرات، وخامت و عواقب
احتمالی بیماری قرار بدهد.

ماده 9- تجویز داروهای روان گردان و مخدر به گونه ای که به حالت اعتیاد درآید ممنوع است ، مگر در مواردی که بیمار از بیماری روانی یا از دردهای شدید ناشی از بیماری های غیر قابل علاج رنج ببرد یا ضرورت پزشکی مصرف آنها را ایجاب کند.

ماده 10- شاغلین حرفه های پزشکی و وابسته مکلفند تعرفه های خدمات درمانی مصوب ابلاغ شده از طرف وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی و سازمان نظامی پزشکی (موضوع بند ک تبصره ماده 3 قانون) را رعایت کنند.

ماده 11- شاغلین حرفه های پزشکی
و وابسته مکلفند در موافقی که به منظور
پیشگیری از بیماریهای واگیر یادر هنگام
بروز بحران و سوانح از سوی وزارت
بهداشت، درمان و آموزش پزشکی یا مراجع
تعیین شده از طرف وزارت یاد شده به آنان
اعلام می شود، همکاری ممکن و لازم
را معمول دارند.

ماده 12- جذب بیمار از مؤسسات
بهداشتی درمانی دولتی و وابسته به
دولت و خیریه به مطب شخصی یا بخش
خصوص اعم از بیمارستان و درمانگاه
و... یا بالعکس به منظور استفاده مادی
توسط شاغلین حرفه های پزشکی و
وابسته ممنوع است.

ماده 13- شاغلین حرفه های پزشکی
و وابسته حق ندارند هیچ گونه وجه
یا مالی را از بیماران علاوه بر
وجوهی که را توسط مسئولان
مؤسسه درمانی ذیربط طبق مقرارت
دریافت میشوند، وصول نمایند.

ماده 14- جذب بیمار به صورتی که مخالف
شئون حرفه پزشکی باشد و همچنین هر نوع
تبلیغ گمراه کننده از طریق رسانه های
گروهی و نصب آگهی در اماکن و معابر،
خارج از ضوابط نظامی پزشکی ممنوع است.
تبلیغ تجاری کالاهای پزشکی و دارویی از
سوی شاغلین حرفه های پزشکی و وابسته،
همچنین نصب اعلانات تبلیغی که جنبه تجاری
دارند، در محل کار آنها مجاز نیست.

ماده 15- انتشار مقالات و
گزارشهای پزشکی و تشریح
مطالب فنی و حرفه ای که خارج
از ضوابط علمی پزشکی بوده و
جنبه تبلیغاتی گمراه کننده داشته
باشد، ممنوع است.

ماده 16- استفاده شاغلین
حرفه های پزشکی و وابسته
از عناوین علمی و تخصصی
غیر تأیید شده توسط وزارت
بهداشت ، درمان و آموزش
پزشکی ممنوع است.

ماده 17- تجویز داروهای که
از طرف وزارت بهداشت،
درمان و آموزش پزشکی در
فارماکوپه (مجموعه دارویی
کشور) اعلام نشده باشد ،
ممنوع است.

ماده 18- پزشک معالج مسئول ادامه
درمان بیمار خود در حد توانایی و
تخصص به استثنای موارد ضروری است،
مگر اینکه بیمار یا بستگان او مایل
نباشند.

تبصره: موارد اورژانس از شمول این
ماده مستثنی است.

ماده 19- در مواردی که مشاوره پزشکی لازم باشد ، انتخاب پزشک مشاور با پزشک معالج است . در صورتیکه بیمار یا بستگان او مشاوره پزشکی را لازم بدانند ، مشاوره پزشکی با نظر پزشک معالج به عمل می آید و چنانچه بیمار یا بستگان او بدون اطلاع پزشک معالج از پزشک دیگری برای درمان بیمار دعوت به عمل آورند، در اینصورت پزشک معالج اول می تواند از ادامه درمان بیمار خود داری نماید، مگر اینکه این دعوت در مواقع فوری و ضروری باشد.

ماده 20- تجویز داروهای مازاد بر نیاز بیمار یا غیر متجانس و خارج از ضوابط علمی و فنی ممنوع است.

ماده 21- فروش دارو و ابزار پزشکی توسط پزشکان ، بدون اخذ مجوز رسمی از وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی ممنوع است.

ماده 22- مشخصات و طرز استفاده داروهای تجویز شده به بیمار باید توسط پزشک با خط خوانا و انشای قابل فهم در نسخه قید شود.

تبصره 1- صدور نسخه های همسان و متحد الشكل ممنوع است.

تبصره 2- دکتر داروساز موظف به توضیح و درج چگونگی تجویز دارو طبق نسخه پزشک است.

ماده 23 -مسئولین فنی مکلفند در
تمام ساعات موظف بر امور فنی
مؤسسات پزشکی نظارت کنند.

*** ماده 24- اندازه و سایر مشخصات سر
نسخه ها و تابلوها و چگونگی درج آگهی در
رسانه ها باید طبق ضابطه ای باشد که به
تصویب شورای عالی نظام پزشکی میرسد.**

**ماده 25- به کارگیری و استفاده از افراد
غیر مجاز در امور پزشکی و حرفه های
وابسته در موسسات پزشکی و مطب ممنوع
است.**

ماده 26- شاغلین حرفه های پزشکی
مکلفند نشانی و تغییر نشانی مطب و
موسسات پزشکی خود را به سازمان نظام
پزشکی محل اطلاع دهند.

ماده 27- شاغلین حرفه های پزشکی
مکلفند در موارد فوریت‌های پزشکی اقدامات
مناسب و لازم را برای نجات بیمار بدون
فوت وقت انجام دهند.

ماده 28- مسئولین فنی موسسات پزشکی
اعم از دولتی و وابسته به دولت،
خصوصی و خیریه مکلفند علاوه بر
قوانین و مقررات موجود در آئین نامه
های مصوب وزارت بهداشت، درمان و
آموزش پزشکی و سازمان نظام پزشکی
.ضوابط علمی و حرفه ای زیربط را
رعایت کنند.

مجازاتهای انتظامی سازمان پزشکی

تبصره 1- عدم رعایت موازین شرعی و قانونی و مقررات صنفی و حرفه ای و شغلی و سهل انگاری در انجام وظایف قانونی بوسیله شاغلین حرف پزشکی و وابسته به پزشکی تخلف محسوب و متخلفین با توجه به **شدت و ضعف عمل ارتكابی و تعدد و تکرار آن** حسب مورد به مجازاتهای زیر محکوم میگردند:

الف - تذکر یا توبیخ شفاهی در حضور هیئت مدیره نظام پزشکی محل.

ب - اخطار یا توبیخ کتبی بادر ج در پرونده نظام پزشکی محل.

ج- توبیخ کتبی با درج در پرونده نظام پزشکی ونشریه نظام پزشکی محل یا الصاق رأی در تابلو اعلانات نظام پزشکی محل.

د- محرومیت از اشتغال به حرفه های پزشکی و وابسته از سه ماه تا یک سال در محل ارتکاب تخلف.

ه- محرومیت از اشتغال به حرفه های پزشکی و وابسته از سه ماه تا یک سال در تمام کشور.

و- محرومیت از اشتغال به حرفه های پزشکی از بیش از یک سال تا پنج سال در تمام کشور.

ز- محرومیت دائم از اشتغال به حرفه های پزشکی و وابسته در تمام کشور.